

Ciszterci Nevelési Központ

HELYI TANTERV 2021

HITTAN

5 – 8. évfolyam

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2 óra	2 óra	2 óra
Éves óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	72 óra

A KATOLIKUS KERETTANTERV ALAPJÁN
(római és görög szertartású tanulók számára)

*A helyi tanterv készült az OKTÁTÁSI HIVATAL honlapján
2020. februárjában közzétett kerettanterv alapján,
és 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5., évfolyamokon)
bevezetésre kerül a Nat 2020-ban foglalt szabályozásnak megfelelően.*

HITTAN TANTÁRGY

Bevezetés

A katolikus iskola előzményei mélyen belenyúlnak az ezeréves magyar hagyományba. A rendszerváltás újból megadta a lehetőséget (1990) a teljes oktatási időre, a 6-18 éves korig való tervezésre-szervezésre, a hittantanterv cél- és feladatrendszerének kialakítására. Ez nemcsak az egységes keresztény szemlélet és gyakorlat alapját nyújtja - mint a szaktárgyak egyik részeleme -, hanem azok valláspedagógiai elv- és gyakorlatszempléti irányvonalát is meghatározza.

A tanterv készítésénél a következő szempontokat vettük figyelembe:

a.) Ügyeltünk az iskolatípus szervezeti felépítésére. A folyamatosság és rendszeresség elve alapján elsősorban 12 évfolyamos felépítettségben gondolkodtunk (6+6 osztályos megoldásban). Ez a 6+6-os bontás nem elsősorban a hat évfolyamos gimnáziumok rendszerét, hanem sokkal inkább a tanulók életkori sajátosságait hivatott szolgálni. A fejlődéslélektan a 12 éves kort tartja a gyermekek fejlődésében a racionális gondolkodás kezdetének. Ezért a 7. évfolyamtól kezdődően egységes üdvtörténeti szemléletben mutatja be a kerettanterv a tanítandó tananyagot. Az Ó- és Újszövetségi üdvtörténet megismertetése után az egyház történelmét mint üdvtörténetet mutatjuk be, majd az üdvtörténet misztériumait megjelenítő liturgia kereteiben tárgyaljuk a dogmatika alapvető tételeit, ezt követi az üdvtörténet erkölcsi tanulságainak bemutatása, végül az utolsó tanév anyagaként az üdvtörténet alapjait az ész fényében tárjuk fel a tanulók előtt.

A tanterv természetesen 4+8 vagy 8+4 évfolyamos rendszerben ugyanúgy alkalmazható. Olyan 4 évfolyamos gimnáziumok esetében, amelyek nem vagy nem csak katolikus iskolákból vesznek fel tanulókat, szükséges, hogy a 4 gimnáziumi év alatt a 7-8. évfolyam Ó- és Újszövetség tananyagát is megtanítsák tekintettel a hittan érettségi vizsga követelményeire. Ajánlatos az első évfolyamon az Ó- és Újszövetséget, majd a három további évfolyamra elosztva a többi tantervi egységet megtanítani.

b) A hittan kerettantervet a Catechesi Tradendae (Budapest, 1980. Szent István Társulat) és az Országos Hitoktatási Bizottság által kiadott kerettanterv irányelvei alapján igyekeztünk felépíteni és életre váltani, amely követendő célként jelöli meg az alábbiakat:

„A tanításnak kerek egésznek kell lennie... minden komolyságával és éltető erejével” (CT 30).
„Az anyag épsége iránti igény nem zárja ki a különböző részek egyensúlyban tartását, megfelelő elrendezését és rangsorolását.” - De „más nyelvet igényel a tanítás továbbadása az egyik embercsoport esetében, mint a másiknál” (CT 31).

c) Az ismeretanyag kiválasztásánál figyelemmel voltunk az Oktatási Minisztérium által kiadott Kerettanterv célkitűzéseire és a katolikus iskolák kerettantervében szereplő más tantárgyblokkok anyagmegjelölésére is, hogy a vallásismeretek kellő tapasztalati anyagot kapjanak, és az elért készségszintekre támaszkodhassanak a feldolgozás és az alkalmazás során.

d) A hittan tantárgy cél- és követelményrendszerét természetesen a katolikus iskolatípus is meghatározza, amelyben a hitoktatás a tantárgyi rendszer szerves része kötelező óraszámmal: évi 74 órában, heti 2 órás bontásban (Ktv. 81. § (1) a), Kerettantervi rendelet 8. § (3). Az elért eredményeket érdemjeggyel minősítjük, amelyet a tanulók bizonyítványában is feltüntetünk.

Cél- és feladatrendszer

A tantárgy célkitűzéseit az Általános Katekétikai Direktórium (Budapest, 1980. SZIT) alapján terveztük meg, amely határozottan mutatja a hitoktatók feladatát. A Direktórium a következő gondolatokat hangsúlyozza:

„A keresztény életet minden életkorban és minden történelmi helyzetben Isten Igéjével világítsák meg” (D 20).

Mivel „a hitoktatás feladata, hogy segítse az embereket megvalósítani... az Istennel való közösséget, a keresztény örömhírt úgy kell előadnia, hogy nyilvánvalóvá váljék: általa kerül biztonságba az emberi élet legnagyobb értéke” (D 23). „Ezért a hitoktatásnak ápolnia kell és meg kell világítania az istenszeretet növekedését... és ennek az erénynek a megnyilvánulásait” (D 23). Tehát „nem elegendő, ha a hitoktatás csupán felébreszt valamilyen - jóllehet igaz - vallásos tapasztalatot: oda kell eljuttatnia az embert, hogy lassanként felfogja az isteni igazság teljességét” (D 24).

A tanévek anyagának összeállításában nem feledkeztünk meg arról, hogy „Krisztus vezeti el az embert az Atyához azzal, hogy elküldi a Szentlelket Isten népéhez.” Ezért tanításunkban mindig Krisztus áll a középpontban, hiszen „az Egyház alapja Őbenne van” és „Őbenne nyeri el minden a megújulását”. Krisztus által jutunk el az Atyához. De ez az „Atyához vezető út a Szentlélekben nyílik meg” (D 41).

Részleges célkitűzéseinket annak a zsinati tanításnak szellemében fogalmazzuk meg, amely hangsúlyozza, hogy összefüggéseket kell látnunk Isten és Krisztus misztériuma, valamint az emberi lét és az ember végső célja között, és eközben egyáltalában nem kell lekicsinyelnünk azokat a földi célokat, amelyeket egy-egy ember vagy közösség közvetlenül el akar érni Istentől kapott hivatása szerint.

A rendszeresség és folyamatosság didaktikai alapelvét követve és az életkori sajátosságokhoz igazodva egy-egy fejlődési szakasz követelményének megfelelően az alsó hat évfolyam tananyagát alapnak tekintve építkeztünk.

A kisiskolás kor érzelmi-értelmi-akarati jellemzőit figyelembe véve a vallási ismereteket csupán alapozzuk, és megindítjuk a gyermeket a keresztény életgyakorlatban. Az oktatásban a gyermekek közvetlen környezetükben (család, rokonok, emberek, osztály és templomi közösség) szerzett tapasztalataira és a Világlátó (a sajátosan keresztény szemléletű környezet- és természetismeret) tantárgy ismereteire építünk.

A személyiségfejlődés következő szakaszában - figyelembe véve a közösségi élet felé fordulás, a szociális érzés és a tettekeszség tényezőinek megjelenését - a keresztény életgyakorlattal kapcsolatos problémák és megoldási lehetőségek ismeretkörét bővítjük és mélyítjük. Figyelembe vesszük, hogy ezek a gyermekek már képesek akarati életükben a jó és a rossz differenciáltabb szemléletére és ennek alapján gyakorlatuk formálására. Nevelésükben az önnevelés és a lelkiismeret-formálás feladatának fontosságát is hangsúlyozzuk.

A serdülőkorúak adottságait figyelembe véve e korosztály tagjainak korábbi ismereteit hatékonyan bővítjük, és hangsúlyozzuk az ifjúkorban tudatosan vállalt katolikus életszemlélet és gyakorlat fontosságát.

A tanterv követelményrendszere az elmélet és a keresztény élet összhangjának fontosságát hangsúlyozza. A tanulóktól elvárjuk, hogy minden életszakaszban - az életszakasz sajátosságainak megfelelően - szavakban és cselekedetekben tegyenek tanúságot Krisztus mellett.

A tanterv megvalósításhoz módszertani szempontból az Általános Direktórium útmutatásait ajánljuk segítségül:

A legfontosabb módszertani alapelv: „A jó emberi és keresztény kvalitások sokkal termékenyebbé teszik a katekézist, mint bármelyik módszer” (D 71).

A hitoktatónak „mindig az írott vagy hagyományozott kinyilatkoztatást és az egyházi tanítást kell szem előtt tartania. Ezen kívül, bármelyik részletről is legyen szó, a katekétának pontosan kell tudnia, hogy az éppen tárgyalt anyagnak hogyan áll középpontjában Krisztus misztériuma; hogyan tanít ebben a részletkérdésben az egyház,... hogyan ünnepli ezt a liturgiában, és hogyan valósítja meg hívei életének gyakorlatában” (D 45).

A „katekézis anyaga egészének Szentháromság-központúnak kell lennie” (D 41).

A katekézis történhet deduktív és induktív módszerrel: vagy az isteni világból indul ki, és eljut az emberig; vagy az emberi világból (bibliai események, liturgikus történések, az egyház és a mindennapi élet eseményei) indul ki, és eljut az isteni világhoz.

„Olyan pedagógiai módszert kell kiválasztani, amely megfelel a hitoktatásban részt vevők közösségi körülményeinek” (D 46).

„Minden emberi tanítás első követelménye,... hogy lehetővé tegye és felébressze a belső tevékenységet abban, akire irányul. A katekézissel tehát a hit belső aktusát kell felébreszteni” (D 75).

A modern pedagógiai eszközök és a tanítás-technológiai ismeretek nagy segítséget nyújtanak az ismeretek elsajátításához és mélyebb, tartósabb megszilárdításához. Egyben segítséget nyújtanak az alkalmazásnál is. Így használható a foglalkozásokon az audiovizuális eszközöknek széles skálája, a rajz, a kép-meditáció a dramatizálás megoldásaival együtt.

Az ellenőrzési és értékelési alapelvek megvalósításában a didaktika nyújtotta lehetőségekkel kell élnünk. Többek között a feladatlapos vizsgáldás különböző formáit is használhatjuk. Értékelésünkben figyelembe kell vennünk, hogy csak a vallásismeret elsajátítása mérhető és értékelhető. A hitbeli fejlődés foka, mértéke, annak őszintesége a kegyelem kérdése és Isten ítéletére tartozik. Alapszabályunk, hogy értékelésünk mindig nevelő szándékú legyen. Érdemjegyekkel büntetni igen veszélyes és a személyiség fejlődése szempontjából nagyon káros.

Évfolyamonkénti témakörök

5. évfolyam

ISTEN VÁLASZTOTT NÉPÉNEK TÖRTÉNETE A KEZDETEKTŐL, ISTEN ÜZENETE A SZENTÍRÁSBAN

6. évfolyam

VELÜNK AZ ISTEN – EGYHÁZTÖRTÉNETI BARANGOLÁSOK
(A kereszténység kialakulása, a kezdetektől, napjainkig)

7. évfolyam

ÉLET KRISZTUS EGYHÁZÁBAN
(Az Egyház közösségformáló tevékenysége, a szentségek jelentősége életünkben)

8. évfolyam

KATOLIKUS HIT ÉS ERKÖLCS
(Élet a hitben)

5. évfolyam

Népem vagytok - mondja az Úr

Heti 2 óra, évi 74 óra

Az ötödik évfolyamban ó- és újszövetségi elbeszélések alapján szeretnénk megéreztetni a gyermekekkel Isten végtelen, ajándékozó szeretetét, amelynek csúcsaként egyszülött Fiát adta értünk, hogy "mindaz, aki hisz benne, meg ne haljon, hanem örökké éljen". Az összeállítás anyaga beleillik e korosztály színes képzeletvilágába. - Az ószövetségi elbeszélések a legrégebbi idők óta a katekézis alappéldatárát jelentik. A történetek kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy Istenünknek az egész történelmen végigvonuló szeretetét láttassuk meg: azt a végtelen jószágot, amellyel minden hűtlenség és engedetlenség ellenére sem hagyja az embert magára, hanem hű marad ígéreteihez, és nem vonja meg tőlünk gondoskodását. Ötödik évfolyamon ismerkednek meg gyermekeink a Szentírás keletkezésének történetével, felépítésével, és használatával. Tanév elején ünnepélyes Biblia-átadás keretében kapják meg első saját Szentírásukat az iskolától.

Cél- és feladatrendszer

a.) Oktatási cél: A gyermekek ismerjék meg az szentírási elbeszéléseket, ismerjék meg az elbeszélések erkölcsi üzenetét, valamint a belőlük sugárzó végtelen isteni szeretetét. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy ebben az életkori szakaszban a gyermekek még nem rendelkeznek történeti ismeretekkel, nem képesek történelmi távlatban gondolkodni. Jóllehet a történetek bizonyos időrendiségben következnek egymásra, nem célunk az üdvtörténeti sorrendiség bemutatása.

b.) Nevelési cél: Alapcélkitűzésünk az, hogy megragadjuk a gyermekek bizalommal teli érdeklődését és azt Isten szeretetére irányítsuk. Tudatosítanunk kell bennük, hogy miként a Bibliában szereplő emberek élete, az ő életük is Isten kezében van. Segítsük őket abban, hogy mindennapi életükben bizalommal hagyatkozzanak a mennyei Atya gondviselő jószágára. Alakítsuk ki bennük a készséget, hogy figyeljenek a népét féltő szeretettel vezető és a minden problémára válaszoló Úr szavára.

c.) Módszertani szempontból ajánljuk az induktív eljárást, a szemléltetést, a dramatizálást és a rajzos önkifejezést.

Szükséges taneszközök: tankönyv, füzet, Biblia

Tanári segédletek: szemléltető képek

A) Témakörök

1. témakör

A Szentírás születése, könyvei, felépítése, részei

Az üdvösségtörténet kezdete az Ószövetségben

- Nagy néppé teszlek - mondja az Úr
- Mi Isten terve énvelem? (Ábrahám meghívása)
- Ábrahám legnagyobb próbatétele
- Ábrahám könyörög a bűnösökért (Lót megmenekülése)
- Szabad-e veszélyeztetni örök életünket? (Jákob és Ézsau)
- Jákob idegenben
- Elfeledkezik-e rólunk az Isten? (József és testvérei)

2. témakör

Szabadulás a fogságból, a megváltás történetének ószövetségi előképei

- Kimentí népet az Úr
- Legyőzhetjük-e a rosszat? (a csipkebokor)
- Mózes küldetése
- az egyiptomi csapások;
- Ki szabadít meg minket bűneinktől? (a húsvéti bárány)
- átkelés a Vörös-tengeren;
- Számíthat-e rád az Isten?
- Hol vannak a te bálványaid? (az aranyborjú)
- Milyen táplálék erősíti lelkünket? (a manna)
- Alkalmos eszköze vagy-e az Úrnak? (a képek)
- Ki lehet Isten papja? (Kóré lázadása)
- Ki szólhat bele Isten terveibe? (Bálám)
- Mi a győzelmi jelvényünk? (a rézkígyó)

3. témakör

Isten népének harcai, küzdelmei, győzelem a bűn felett

- Vezeti népet az Úr
- Mire való a böjt és a lemondás? (Gedeon)
- Mit adsz te Istennek? (Jefte)
- Adhat-e örömet a bűn? (Sámson)
- Meghallod-e az Úr hívását? (Sámuel)
- Mit jelent neked az Úr hívása? (Héli fiai)
- Vereséget szenvedhet-e Isten? (a frigyláda sorsa)
- Milyen ember vagy? (Saul, a király)
- Kik az Isten kedvencei? (Dávid felkelése)
- Győzhetnek-e a kicsinyek is? (Dávid és Góliát)
- Mi a legszebb győzelem? (Dávid és Saul)
- Igazságosak-e az emberek?
- Szabad-e vétkezniük a hatalmasoknak? (Dávid és Uriás)

- Nem élsz vissza a szeretettel? (Absalon lázadása)
- Ki az igazán bölcs ember? (Salamon imája)
- a salamoni ítélet;
- Kitől kérjünk tanácsot? (Roboam és Jeroboám)

4. témakör

Próféták az Ószövetségben, a Megváltó hírnökei

- Népének oltalma és menedéke
- Lehet-e kölcsönt adni Istennek? (Illés próféta)
- Az élő Isten megmutatkozik (Illés áldozata és megmenekülése).
- Mit kaptál a keresztségben? (Elizeus, Námán gyógyulása)
- Mennyibe kerül a lelki gyógyulás? (Gizei bűnhődése)
- Meghálalod-e az Isten jóságát? (Izaiás próféta)
- Ki áll melletted, mikor szenvedsz? (Jeremiás)
- Van-e élet a halál után? (Ezekiel)
- Hogyan vallom meg a hitemet? (Dániel)
- Kell-e félni az emberektől? (a három ifjú hűsége)
- Kiderül-e minden rosszaság? (a bálványok leleplezése)
- Szabad-e megtagadni az Istent? (Dániel és az oroszlánok)
- Szabad-e szent dolgokkal tréfálni? (Baltazár lakomája)

5. témakör

Üdvösségtörténet az Újszövetségben

- Mindvégig szereti népét, a próféciák beteljesedése Jézusban
- Jézus élet, tettei, tanítása, kereszthalála, feltámadása
- Az apostolok szerepe az Evangélium továbbadásában
- Apostolok Cselekedetei, az első keresztény közösség élete
- Szent Pál élete, útjai, igehirdetése, levelei
- Az apostoli levelek születése
- Világvégevárás az Ó- és Újszövetségben

B) Alapkövetelmények az 5. évfolyam végére

Tudják elmesélni a hallott szentírási történeteket. Tudják fejből az olvasmányok végén szereplő szentírási idézeteket könyv nélkül. Ismerjék az erény és a bűn fogalmát, a három isteni erényt, azok jelentőségét az ember életében. Ismerjék meg a legfőbb erényeket a bibliai történetek kapcsán. Tudják a négy sarkalatos erényt. Ismerjék a főbűnököt, illetve az ezekkel ellentétes erényeket. Ismerjék az ószövetség népének Isten által kiválasztott kiemelkedő személyeit. Tudják hitünk fő igazságait.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Az olvasmányok végén szereplő szentírási idézeteket minden órán számon kérjük. A könyv nélkül tudott szentírási részletet, a bibliai történet értelmes és értelmezett elmondását osztályzattal minősítjük.

A tanórai beszélgetések során fény derül arra, mi nem világos a tanulók számára, mi érdekli őket különösképpen a hallott bibliai történetek kapcsán. Így ellenőrizhetjük tudásuk helyességét és hitbeli fejlődésüket.

Ajánlott tankönyv

Ecclesia Szövetkezet: Lépés(t)rend (5. osztály)

Ajánlott irodalom

Dr. Obbágy László: „...az Írások szerint”

Bindes Ferenc: Válaszol az Úr (1989)

6. évfolyam

Az Egyház születése, igehirdetése a kezdetektől, napjainkig

Heti 2 óra, évi 74 óra

Cél- és feladatrendszer

a) Általános oktatási cél: szemelvények tükrében bemutatjuk, hogy a különböző történelmi korokban az Egyház tagjai miként tapasztalták meg Jézus Krisztusban az ószövetségi ígéretek és várakozások beteljesülését. Mindezeket megfigyeljük a szentek élettörténetén keresztül is.

b) Általános nevelési cél: a szemelvények megfelelő alkalmazásával segítjük a tanulót abban, hogy bátran nyíljon meg az életében jelenlévő Krisztus felé.

A.) Témakörök

1. témakör

Általános bevezető Egyházunk történetébe

- Az első keresztény közösség élete és mindennapjai
- Pünkösd, az Egyház születése
- Az ősegyház élete, a misszió és az első zsinat
- Egyházunk hittérítő tevékenysége
- Az apostolok küldetése és útjai
- Az Apostolok Cselekedetei

2. témakör

A Krisztus-esemény az egyházüldözések korában

- Keresztényüldöző császárok
- A kereszténység felszabadulása
- Rendelkezések a kereszténység védelmében
- A remeteség és szerzetesség kialakulása
- Szent Benedek és regulája
- A különböző szerzetesrendek jellemzői (Ciszterci Rend története)

3. témakör

A nagy Egyházszakadás

- A szakadás következményei a történelemben és a hitéletben
- Templomépítészet, főbb építkezési stílusok
- Hitvallók, szentek és vértanúk
- Középkori egyháztörténelem dióhéjban

4. témakör

A Reformáció története

- A Reformáció következményei
- Ismerkedés a protestáns egyházakkal
- Ökumené, közösség, egységre - törekvés az Egyházban
- Egyházunk élete, történelme az Új- és a Legújabb korban
- Szentek, példaképek napjainkban

5. témakör

Összefoglalás

- A keresztény hit története és ereje Egyházunk történelmében. Áttekintés.

B./ Alapkövetelmény

Ismerje meg a tanuló Egyházunk történetének legfontosabb eseményeit. Jézus követői meggyőződtek arról, hogy Isten Igéjében, a történelem eseményeiben az egyház által közvetített tanításában és az eukarisztiában jelen van.

Ajánlott tankönyv:

Ecclesia Szövetkezet: Idő(T)rend (6. osztály)

Ajánlott irodalom

Alszeghy Zoltán: A kezdetek teológiája (Róma, 1979.)

Haag, H.: Bibliai lexikon (Budapest, 1989. SZIT)

Jakubinyi György: Máté evangéliuma (Budapest, 1991. SZIT)

Karner Károly: Apokalipszis (Bécs, 1974.)

Kis Bibliai Atlasz (Budapest, 1991., Kairosz)

Kocsis Imre: Lukács evangéliuma (Szent István Társulat, 1995)

Léon-Dufour, X.: Biblikus teológiai szótár (Róma, 1976.)

Lohfink, G.: Jézus utolsó napja (Budapest, 1992. Egyházfórum)

Dr. Obbágy László: Velünk az Isten!

Schwank, B.: János (Szeged, 2001. Agapé)

Diósi: Szentek élete

7. évfolyam

Élet az Egyházban, élet a szentségekben

Heti 2 óra, évi 74 óra

A hetedik évfolyam anyaga az egyházra vonatkozó ismeretek felelevenítése, gazdagítása és mélyítése. Az egyházra vonatkozó kép rendezése és kiegészítése ebben a korosztályban fontos. Lényeges, hogy a tanuló egységes egyházkép birtokában legyen. Ebben az életkorban kezd erősödni a gyermekben a közösségi vágy: szükséges tehát, hogy az egyházi közösségről is alapos ismeretekkel rendelkezzen. Az egyházi közösségélményt erősíti a szentségekben való élet, ezért hetedikben kiemelt szerep jut a hét szentség mélyebb megismerésének.

Cél és feladatrendszer

a.) Oktatási cél: Segítjük a tanulót abban, hogy sokrétű és korszerű ismereteket szerezhessen az Egyház lényegéről, életéről, szervezeteiről és céljáról.

b.) Nevelési cél: Felébresztjük a tanulóban az egyházi közösséghez tartozás vágyát, és felébresztjük felelősségérzetét is, amely később elvezetheti őt ahhoz a döntéshez, amelyben az Egyház tudatos elfogadjává és az egyházi közösség tevékeny tagjává válik.

Szükséges taneszközök. tankönyv, helyi jegyzet, munkafüzet, Biblia

A) Témakörök

1. témakör

A természetes közösségből az egyházig

- Közösségben élek (egyetlen ember sem sziget: a család, mint a közösség sejtje; barátaim közössége - megnyílás a nagyobb közösség felé; nincs közösség kommunikáció nélkül);
- Valamilyen nép körében élek (hogyan él és fejlődik egy nép?; népünk értékei);
- Az Egyház a világban (a világvallások; az egyház megismerésének különféle útjai);
- Az Egyház élete (mi az egyház - kiből áll egyházunk?; mit „csinál” az egyház?; az egyház mint Krisztus élő jele);

2. témakör

Az Egyház jelei

- A keresztség, mint a krisztusi életre való születés szentsége (a víz jelentése - egy jel, amely nagyon távolról jön; szentség, amely kötelez);
- A bérmálás, mint a keresztyén tanúságtétel szentsége (a választás értelme; a Szentlélek ajándéka; jel, amely nagyon távolról jön; szentség, amely kötelez);

- Az eukarisztia, amely létrehozza az egyházat (vasárnap az Úr napja; az Isten szava által meghívott közösség; Isten szól népéhez - a közösség válaszol az Istennek; a közösség megosztja a kenyeret - a kenyér jele; az „emlékezés”, amely a kegyelem eszköze; a „megtört” kenyér Krisztus teste; az eukarisztia mint az összes szentség csúcspontja - szentségek);

3. témakör

Az Egyház segítő szentségei: bűnbocsánat, betegek kenete

- Küldetésünk az Egyházban: Egyházi Rend, papság szentsége, megszentelt életállapot
- Isten megáldja a házasságot: Házasság szentsége, megszentelt élet a családban
- A szentségek kiszolgáltatói
- A szentségek formája és anyaga
- Szentségek és szentelmények

4. témakör

Csudák, érdekességek Egyházunk életéből

- A bűnbánat szentségének csodái (Pio atya)
- Csodás gyógyulástörténetek, a szentek életéből (lourdes és Máriagyúd)
- Csodák a halál után
- Eukarisztikus csodák világszerte (Báta)
- Csodák, szentté-avatások napjainkban

5. témakör

Az egyház az evangélium útján

- Az Egyház mindenütt jelen van, az Egyház missziós tevékenysége napjainkig
- „Engem küldj!” – Isten szól a fiatalokhoz
- Ifjúsági közösségek Egyházunkban
- Személyes küldetésünk a világban keresztény emberként

6. témakör

Összefoglalás

- Az Egyház lényege, főbb vonásai, jellemzői, közösségépítő tevékenysége és missziója

B) Alapkövetelmények

Tudja megkülönböztetni a katolikus Egyházra vonatkozó fogalmakat a többi vallás fogalmaitól. Ismerje az Egyház alapításának körülményeit, az egyház lényegét, célját, szervezeti felépítését. Legyen tisztában az Egyház üdvösségszerző küldetésével, ismerje, hogyan valósította és valósítja ezt a történelem különböző korszakaiban és napjainkban.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Az ellenőrzés, értékelés a tantervi követelmények teljesítésére irányul, független a tanuló személyes meggyőződésétől, vallási elkötelezettségétől. Szóbeli feleletek és írásbeli dolgozatok formájában ellenőrizzük az elsajátított tudásanyagot. Tanegységekként témazáró

dolgozatot íratunk. Értékeljük a tanulók órai aktivitását, szorgalmi feladatait, füzetvezetését. A hittan tantárgyból is 5 osztályzattal minősítjük a tanulók tudását.

Ajánlott tankönyv:

Ecclesia Szövetkezet: Érték(T)rend (7. osztály)

Ajánlott irodalom

Hitünk és életünk (Budapest, 1991. SZIT)

Progetto uomo (LDC, 1992)

Voi siete miei amici (LDC, 1993)

8. évfolyam

Katolikus hit és erkölcsstan

Heti 2 óra, évi 74 óra

Cél- és feladatrendszer

a) Általános oktatási cél: az üdvtörténet erkölcsi tanulságainak feltárásával bemutatjuk a tanulóknak, hogy a konkrét ember erkölcsös élete nem más, mint a személyére vonatkozó isteni „álomnak” (az éthosznak, a belső embernek, az istenképiségnek) fölfedezése és szabad megvalósítása avégett, hogy az így beteljesült személy „el tudja majd viselni” az Istennel való találkozás leírhatatlan örömét. Egyben rámutatunk a személyre szóló isteni elgondolást szétziláló bűn veszélyeire és arra a tényre, hogy a lényünket romboló bűn okozta károk helyreállítása csak Jézus Krisztus megváltói halála és feltámadása által lehetséges.

b) Általános nevelési cél: a személytelen követelmény-etikák és az önmegváltást sugalló, pszichologizáló erénytanok szemléletmódját elkerülve az erkölcsi életet a háromszemélyű Isten hívására válaszoló önmegvalósítási folyamatnak tekintjük. Ily módon „érdekeltté” tesszük a tanulót, hiszen az ő személyes boldogságának lehetőségéről és eléréséről beszélünk. Segítjük őt a hamis istenképek (Isten mint bíró, ellenőr, felügyelő stb.) fölszámolásában, s ugyanakkor arra bátorítjuk, hogy kicsiny üdvtörténetének bűnös kudarcaiban mindig bizalommal nyíljon meg az érte meghaló, feltámadó és személyiségét teljessé tenni akaró Jézus Krisztus felé.

A.) Témakörök

1. témakör

Az üdvtörténet erkölcsi tanulságai

Bevezetés az üdvtörténeti erkölcsstan fogalma az éthosz (a vallási szempontból tekintett lelki alkat,

a lelki alkatból fakadó sors, isteni elgondolás) fogalmából kiindulva; az ember abban az esetben él erkölcsösen, ha személyes üdvtörténelmében fölfedezi, és szabadon megvalósítja

az éthoszt, azaz a személyére vonatkozó örök isteni elgondolást; ez a szabad önmegvalósítás az Istennel való találkozásnak, azaz a személy teljes boldogságának egyik előfeltétele.

2. témakör

A világba lépő ember, mint erkölcsi lény

Az ószövetségi üdvtörténetben élő ember tapasztalata saját erkölcsi mivoltáról (a Ter 3,1-24 vallási drámája és szimbólumai alapján): „a kert minden fájáról ehetsz, de a jó és rossz tudás fájáról ne egyél!”; az útmutatás célja: az édenrel jelképezett boldogság elérése (a paradicsomi boldogság nem történelmi állapot, hanem Istennek az emberre vonatkozó örök elgondolása!);

A mezítelenség felismerése mint a szégyen és a vádló lelkiismeret szimbóluma; az önmegvalósítás csak Isten segítségével lehetséges („az Úristen bőrből ruhát készített az embernek és feleségének, s felöltöztette őket”); az ember erkölcsi mivolta és feladata Jézus tanításában: a megtérést sürgető Jézus; „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” (Mt 5,48); a megtérés és az erkölcsi fejlődés célja: „a belső ember” (Róm 7,22), azaz a konkrét személyre vonatkozó isteni elgondolás megvalósítása; az önkibontakoztatás csak Jézus segítségével lehetséges (vö. Jn 15,1-11); az ember erkölcsi mivoltának megfogalmazása az egyház tanításában: az ember (és minden személy egyedülálló) istenképisége; az istenképiség mint feladat; az emberi és az erkölcsi cselekedet; az erkölcsi norma, a „helyes irányultságú ész” (recta ratio), a lelkiismeret és a kegyelem szerepének erkölcssteológiai fogalma

3. témakör

Az erkölcsös élet és útmutatója: a „törvény”

A törvény az ószövetségi üdvtörténetben: a törvény fogalma (nem jogi előírás, hanem útmutató az életre; vö. MTörv 30,15-20); a tízparancsolat kihirdetése, mint az ószövetségi nép történelmi tapasztalatának képnyelvi és dramatizált megfogalmazódása (Kiv 19,9-20,21); a Krisztustól elvonatkoztatott ószövetségi törvény elégtelen volta (a Róm 7-ből kiindulva).

A teljessé tett Törvény az újszövetségi üdvtörténet kezdetén: Jézus Krisztus, mint a teljessé tett ószövetségi Törvény (az ószövetségi törvényt egyrészt azzal teszi teljessé, hogy rámutat a törvény lényegére, másrészt azáltal, hogy megváltó kereszthalálával és föltámadásával erőt ad teljesítéséhez; vö. Mt 22,34-40 és Róm 8); a jézusi Törvény tartalmi megfogalmazódása a „nyolc boldogságról” szóló tanításban.

A jézusi Törvény az egyház tanításában: a törvény fogalma és fajtái az erkölcssteológiában; az újszövetségi Törvény az értékek világában eligazító erénytan tükrében (a teológiai erények, a sarkalatos erények és a többi erény); bioetikai témák; szexuáletikai útmutatások;

4. témakör

Az erkölcsi halál

A bűn és következménye (az erkölcsi „halál”) az ószövetségi ember üdvtörténelmi tapasztalatában: a Ter 3,1-24 exegézise.

A bűn és „halálos” következménye az újszövetségi szimbolika alapján: Jézus tanítása a bűn fertőzte világról (a sátán, az ördög, a démon és a világ bűne kifejezések értelme); a bűn mint Jézus elutasítása; a bűn mint a felebarátban közeledő Jézus elutasítása (vö. Mt 25,41-46); újszövetségi bűnkatalógusok.

A bűn és következménye az Egyház teológiai reflexiójában: a bűn és az erkölcsi halál teológiai fogalma; a sátán, az ördög stb. fogalma a funkcionális teológiai megközelítésben); a bűn mint önrombolás; a bűn fajtái; a bűn nyomában járó állapotok és lehetőségek (a szenvedés, a reménytelenség, a kárhozat veszélye) nem isteni büntetések, hanem a bűn logikus következményei (az „Isten büntet” antropomorf kijelentés értelmezése!).

5. témakör

Az erkölcsi feltámadás - úton a belső ember végső feltámadása felé

Az erkölcsi feltámadás reménye az ószövetségi üdvtörténetben: a Ter 3,14-15-ben megfogalmazott ígért; az isteni megbocsátást feltételező ószövetségi tisztulási szertartások (az engesztelés napja, a bűnbak rítusa stb.) és megtérések; az ószövetségi ember is csak Jézus Krisztus megváltásának erejében küzdhetett eredményesen a bűn ellen („alászállt a poklokra”); a jézusi megváltás hatása és ennek történelmi megnyilvánulása két különböző dolog!); az erkölcsi feltámadás ténye és alapja az Újszövetségben: a megtérésre vonatkozó jézusi tanítás (Lk 15,11-32) és Jézus magatartása a bűnösökkel szemben (Jn 8,1-11); a szabad önmegvalósítást (1 Kor 10,23!) lehetővé tevő Jézus; a bűnbocsánat alapja és a bűn eltörlésének módja Pál apostol teológiájában (Kol 2,14; Róm 6,10; Ef 2,4-7; 1 Kor 6,14); az egyház tanítása a belső ember szentté válásáról: a megigazulás fogalma és folyamata a Róm 3,22-26 és a 2 Kor 4,16 levélrészletekből kiindulva; az elvetett búzaszem (Jn 12,24) sorsához hasonló keresztény élet; a személyünkre vonatkozó isteni elgondolás Isten erejében történő megvalósításának végső célja: felkészülés az Istennel való találkozás leírhatatlan örömére (vö. 1 Pét 1,15-16; 1 Ján 3,1-6; Jel 19,6-9).

6. témakör

Összefoglalás

B.) Alapkövetelmény

Az üdvtörténelmi erkölcsstan segítse a tanulót annak az igazságnak belátásában, hogy az Isten által „öröktől fogva megálmodott” személyiségünk (az éthosz) megvalósítása nem azért fontos, mert ennek elmaradása esetén „Isten megbüntet”, hanem azért, hogy felkészülhessünk a Vele való találkozás boldogságának „elviselésére”. Egyúttal azt is

szívébe akarta vésni, hogy ha bűneinkkel szétziláljuk a bennünk levő isteni vázlatot, mindig bizalommal forduljunk Jézushoz, mert egyedül Ő tudja „restaurálni” Isten bennünk rejtőzködő képét.

Ajánlott tankönyv

Ecclesia Szövetkezet: Éle(T)rend (8. osztály)

Szükséges taneszközök

Biblia, a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, A katolikus egyház katekizmusa, megfelelő, korszerű hittankönyvek hiányában helyi tankönyvpótló jegyzetek, témazáró feladatlapok

Ajánlott irodalom

A katolikusok hite (Budapest, 1992. SZIT)

Alszeghy Zoltán: A kezdetek teológiája (Róma, 1979.)

Ábrahámtól Jézusig (Szabó Ferenc és Puskely Mária összeállítása, Róma, 1976.)

„CHANPAGNAT CSOPORT”: Katolikus hit és erkölcs

Dei Verbum (zsinati konstitúció)

Gál Ferenc: Dogmatika (Budapest, 1990. SZIT)

Haag, H.: Bibliai Lexikon (Budapest, 1989. Szent István Társulat)

Kis Bibliai Atlasz (Budapest, 1991. Kairosz)

A II. Vatikáni Zsinat tanítása (Budapest, 1975. SZIT)

A katolikus egyház katekizmusa (Budapest, 1994. Szent István Társulat)

A katolikusok hite (Budapest, 1992. SZIT)

Alszeghy Zoltán: A kezdetek teológiája (Róma, 1979. TTK)

Böckle, F.: A morálteológia alapfogalmai (Bécs, 1975. OMC)

Haag, H.: Bibliai lexikon (Budapest, 1989. SZIT)

Häring, B.: Krisztus törvénye I. (Pannonhalma-Róma, 1997.)

Häring, B.: Krisztus törvénye II. (Pannonhalma-Róma, 1997.)

Jelenits István: Katolikus erkölcstan (Budapest, 1989. KKF)

Király Ernő: A keresztyén élethivatás (Budapest, 1982. SZIT)

Léon-Dufour, X.: Biblikus teológiai szótár (Róma, 1976.)

Liégé, P-A.: Krisztusi élet (Bécs, 1973. OMC)

Mácz István: Kísértés a jóra (Budapest, 1993. SZIT)

Rahner, K.: Mit jelent Jézust szeretni? (Budapest, 1992. Herder)

Rahner, K., Vorgrimler, H.: Teológiai kisszótár (Budapest, 1980. SZIT)

Somfai Béla: Bioetika (Szeged, 1996. SZHF belső használatra)

Somfai Béla: Szexuális etika (Szeged, 1996. SZHF belső használatra)

Somfai Béla: Szociális etika (Szeged, 1997. SZHF belső használatra)

Varga Andor: Az erkölcsi élet alapjai (Róma 1978. TTK)

Veritatis splendor (pápai enciklika, Budapest, 1994. SZIT)